

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра валеології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“30” червня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Здоров'язбережувальне освітнє середовище

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

галузь знань _____ 01 Освіта / Педагогіка _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 014 Середня освіта _____
(шифр і назва)

предметна спеціальність _____ 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ біологічний _____

2023/2024 навчальний рік

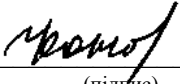
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

«16» червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д-р. пед. наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри валеології Олена КАБАЦЬКА

Програму схвалено на засіданні кафедри валеології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол від «30» травня 2023 року, № 9

В.о. завідувача кафедри Олена КОНОВАЛОВА
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Гарант освітньо-професійної програми Ольга ТАГЛІНА
(підпис)

Програму погоджено з науково-методичною комісією біологічного факультету

Протокол від «21» червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії Ольга ТАГЛІНА
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Здоров'язбережувальне освітнє середовище» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого магістерського рівня вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта» предметної спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: підготувати майбутніх педагогів до впровадження оздоровчих знань в професійну діяльність з метою створення та діяльності здоров'язбережувального освітнього середовища для профілактики захворювань, збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- вчити аналізувати отриману інформацію з основ здоров'я людини та створювати на її основі оздоровчі моделі в освіті;
- розвивати вміння бачити шляхи власної діяльності в освітніх закладах в напрямку оздоровлення молодого покоління та педагогічного колективу в цілому;
- виховувати свідоме ставлення до впровадження оздоровчих знань, вмінь та навичок в поведінку молодого покоління з метою розвитку в них життєвих навичок, які сприяють поліпшенню здоров'я.

Програмні компетентності:

ЗК 3. Здатність діяти на засадах етичних мотивів, соціально відповідально і свідомо.

ЗК 7. Уміння виробляти власну стратегію і тактику професійної поведінки, діяльності з урахуванням інтересів колективу, навички роботи в команді.

ФК 4. Здатність аналізувати зміст програм, підручників, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних і психолого-педагогічних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, грамотно користуватися ними у власній професійній діяльності.

ФК 6. Уміння організувати роботу учнів за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосувати методи діагностування навчальних досягнень учнів з біології та здоров'я людини, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до вибору життєвого шляху.

ФК 10. Здатність застосовувати базові знання для обрання ефективних шляхів і способів збереження, зміцнення та відновлення здоров'я людини, застосовувати сучасні методи оцінки й моніторингу стану здоров'я людини, аналізувати спосіб життя та його вплив на здоров'я, створювати рекомендації щодо раціоналізації здорового способу життя, розробляти здоров'язбережувальні програми, добирати адекватні методи й засоби оздоровлення.

ФК 11. Здатність здійснювати професійні функції в процесі інклюзивного навчання, адекватно вибирати засоби і методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створюючи умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ФК 12. Розуміння тенденцій у сучасній освіті та вміння прогнозувати наслідки педагогічної, здоров'язбережувальної та фізкультурно-оздоровчої діяльності, здатність планувати та передбачувати результати оздоровчо-реабілітаційної та рекреаційної роботи в вищих навчальних закладах, закладах загальної і позашкільної освіти.

ФК 13. Здатність виконувати роботу з дотриманням правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, проводити дослідження та здійснювати викладання з дотриманням норм академічної доброчесності.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	2-й
Лекції	
14 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
62 год.	82 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

ПРН 3. Аналізує державний стандарт профільної середньої освіти і навчальні програми з біології та основ здоров'я для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності учнів.

ПРН 4. Здатний ефективно застосувати професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань в урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психологопедагогічних ситуацій.

ПРН 6. Вміє комбінувати педагогічні, медико-біологічні, інформаційні технології для формування здорового способу життя, розвитку здоров'язберезувальних умінь і навичок, розвитку фізичних якостей у представників різних груп населення, самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ПРН 9. Застосовує методи діагностування досягнень учнів і студентів, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ПРН 10. Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН 11. Створює індивідуальні оздоровчі програми, застосовує методи валеологічної профілактики та оздоровлення, здоров'язберезувальні технології, описує джерела та етапи розвитку, теорії і технології, принципи, засоби та методи, методологічні та педагогічні основи і форми організації занять здоров'язберезувальної спрямованості.

ПРН 12. Здатний висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН 13. Вміє спілкуватись в діалоговому режимі з колегами та цільовою аудиторією, використовує бібліотеки, інформаційні бази даних, Інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації.

ПРН 15. Забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчання всіх учнів, незалежно від їх соціальнокультурно-економічних особливостей.

ПРН 16. Знаходить шляхи швидкого і ефективного розв'язку поставленого завдання, генерує ідеї, використовуючи отримані знання та навички.

ПРН 17. Дотримується норм академічної доброчесності під час навчання та провадження професійної діяльності з метою забезпечення довіри до результатів виконаної роботи, знає основні правові категорії та особливості використання результатів інтелектуальної діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти.

Тема 1. Вступ до предмету. Основні питання в системі «освітнє середовище». Основні компоненти освітнього середовища. Класифікація педагогічних інновацій. Відмінності педагогічних понять «освітнє середовище» та «освітній простір». Особливості існування здоров'язбережувального освітнього середовища у закладах освіти. Методика формування основних понять у здоров'язбережувальній роботі. Аналіз вітчизняного досвіду створення та діяльності здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти. Аналіз міжнародного досвіду створення та діяльності здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти. Реалізація програми «Здоров'я через освіту».

Тема 2. Основи професійної здоров'язбережувальної роботи педагога. Кодекс професійної етики педагога. Моделювання проектів для створення здоров'язбережувального освітнього середовища або простору в закладах освіти. Вживання педагогом профілактичних заходів для підтримки свого здоров'я. Основні шляхи отримання допомоги педагогами для професійного розвитку в напрямку оздоровлення молодого покоління. Основні етапи підготовки майбутнього педагога до створення шкільного здоров'язбережувального середовища. Основні показники готовності майбутнього педагога до професійної діяльності у здоров'язбережувальному освітньому середовищі.

Тема 3. Основи створення та роботи закладу освіти, як «Школи сприяння здоров'ю». Умови створення «Школи сприяння здоров'ю». Нормативно-правове забезпечення для існування «Школи сприяння здоров'ю». Оцінка діяльності закладу освіти, як «Школи сприяння здоров'ю». Невдачі та помилки в роботі «Школи сприяння здоров'ю».

Тема 4. Нормативно-правова база при плануванні та проведенні педагогами оздоровчої роботи в напрямку збереження життя учнів та їх безпечної поведінки. Документи МОЗ України, які регламентують напрями діяльності закладів освіти в напрямку збереження здоров'я та профілактики захворювань серед учнівської та студентської молоді. Документи МОН України, які регламентують напрями діяльності закладів освіти в напрямку формування здорового способу життя молодого покоління.

Розділ 2. Методика створення та роботи здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти.

Тема 1. Методи організаційно-методичної роботи щодо підготовки ефективних занять зі здоров'язбереження учнів та студентів. Методичне забезпечення практичних занять з метою оволодіння практичними навичками та вміннями для збереження здоров'я молодого покоління. Технічне забезпечення практичних занять з метою ефективного засвоєння учнівською та студентською молоддю здоров'язбережувальних знань, вмінь та навичок.

Тема 2. Види, форми, засоби освітньо-оздоровчої діяльності в закладах освіти. Новітні педагогічні технології в освіті. Сучасні інтерактивні методи в освіті студентів. Ефективні навчально-методичні матеріали і достовірні джерела інформації з питань здоров'я людини та оздоровчої роботи в закладах освіти. Інформаційна і роз'яснювальна робота з питань охорони здоров'я молодого покоління. Проект кабінету для відпочинку студентів різних напрямів освіти (технічний та гуманітарний). Організація та проведення оздоровчої роботи з педагогами, батьками, громадськістю з метою функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти. Форми оздоровчої роботи з батьками у шкільному середовищі. Основні напрями діяльності «Нової української школи».

Тема 3. Основи діагностики здоров'я учнів та студентів. Методи моніторингу здоров'я учнів та студентів. Інструментарій оцінювання здоров'я людини – тести, анкети тощо. Основні підходи до обробки результатів моніторингу здоров'я молодого покоління. Основи оприлюднення отриманих результатів. Етичні вимоги до отриманих результатів моніторингу здоров'я учнів та студентів.

Тема 4. Зміст і методи проведення здоров'язбережувальної профілактичної роботи в закладах освіти. Рекомендації для пропаганди здорового способу життя серед усіх учасників освітнього процесу. Зміст друкованої здоров'язбережувальної пропаганди: бюлетень, листівка, пам'ятка, стінна газета тощо. Методи образотворчої здоров'язбережувальної пропаганди: площинні засоби (фотографії, відеофільми, слайди, презентації тощо). Засоби профілактичної роботи з питань здоров'язбереження у соціальних мережах та мережі Інтернет.

Тема 5. Роль педагогічного колективу в роботі здоров'язбережувального освітнього середовища в освітніх закладах. Контроль за власним здоров'ям і здоров'ям учнів та студентів. Профілактичні заходи в закладах освіти з метою попередження захворюваності. Впровадження здоров'язбережувального інструментарію в професійну діяльність. Методи та форми роботи адміністрації школи з педагогічним колективом в напрямку здоров'язбереження учнів. Саморозвиток педагога в здоров'язбережувальному напрямку. Характеристика комунікативних вмінь педагога, який спрямовує свою діяльність на роботу у здоров'язбережувальному освітньому середовищі. Духовно-моральні риси педагога, які потрібні йому для роботи у здоров'язбережувальному освітньому середовищі. Організаційні вміння педагога для успішної професійної діяльності у здоров'язбережувальному освітньому середовищі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти												
Разом за розділом 1	45	7	7	-	-	31	45	2	2	-	-	41
Розділ 2. Методичні основи функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти												
Разом за розділом 2	45	7	7	-	-	31	45	2	2	-	-	41
Усього годин	90	14	14	-	-	62	90	4	4	-	-	82

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основи формування здоров'язбережувальних знань в закладах освіти	4	1
2	Зміст і сутність функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища	3	1
3	Педагогічний інструментарій для роботи здоров'язбережувального освітнього середовища	4	1
4	Роль педагогічних працівників в роботі здоров'язбережувального освітнього середовища	3	1
	Разом	14	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Новітні педагогічні технології в роботі здоров'язбережувального освітнього середовища. Підготовка доповіді та мультимедійного супроводження.	8	10
2	Сучасні інтерактивні методи в системі здоров'язбережувальної освіти. Підготовка доповіді.	8	10
3	Основи моделювання проєктів для створення здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах освіти. Підготовка доповіді.	8	12

4	Методи, форми, засоби здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти різного типу. Конспект у зошиті.	7	10
5	Створення проекту кабінету валеологічного розвантаження для студентів відповідно до напрямку освіти (технічний або гуманітарний). Конспект у зошиті.	8	10
6	Умови створення та аналіз невдач в роботі «Шкіл сприяння здоров'ю». Конспект у зошиті.	8	10
7	Рекомендації педагогічному колективу та батькам для успішної роботи здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі загально середньої освіти. Виготовлення буклету.	7	10
8	Рекомендації студентам для успішної роботи здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі вищої освіти. Виготовлення буклету.	8	10
Разом		62	82

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

1. *Словесні методи:* лекція, пояснення, бесіда, дискусія, семінар, робота з навчальною і науковою літературою, самостійна робота.

2. *Методи спостереження:* методи ілюстрацій, методи демонстрацій.

3. *Практичні методи:* вправи, творчі роботи, практичні заняття.

4. *Методи проблемного навчання:* виклад з елементами проблемності, пізнавальний та проблемний виклад, евристичний.

8. Методи контролю

Контроль рівня засвоєння окремих тем (поточний контроль) проводиться на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей.

Поточний контроль за формуванням компетентностей реалізується шляхом використання письмових робіт та усних (відповідь, доповідь, захист практичних робіт) методів контролю.

Підсумковий контроль передбачає виконання письмової залікової роботи.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2							Разом
T 1	T 2	T 3	T 4	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	60	40	
7	7	7	7	6	7	6	7	6			

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (залік): участь у практичних заняттях та опрацювання не менше $\frac{3}{4}$ тем курсу.

Система оцінювання успішності навчання студентів

За дворівневою системою		Критерії оцінювання
зараховано	90-100	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
	70-89	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
	50-69	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
не зараховано	1-49	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Гончаренко М.С. Валеопедагогіка у схемах і таблицях : навчальний посібник / М.С. Гончаренко, С.Є. Лупаренко. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 264 с.
2. Омельченко С.О. Валеонасичений здоров'язбережувальний освітній простір вищого навчального закладу : Науково-практична розробка. – Слов'янськ: СДПУ, 2012. – 166 с.
3. Омельченко С.О. Валеонасичений здоров'язбережувальний освітній простір: Методичний посібник. – Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2006. – 160 с.
4. Омельченко С. О.. Педагогіка здоров'я: навчальний посібник/ Світлана Олександрівна Омельченко. – Слов'янськ: Вид. центр СДПУ, 2009. – 205с. – Бібліогр.: С. 175 – 205.

Допоміжна література

1. Гончаренко М. С., Лупаренко С. Є. Валеопедагогічний словник / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009. – 156 с.
2. Гончаренко М. С. Валеологія в схемах : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Гончаренко М. С. — Х. : “Бурун Книга”, 2005. — 208 с.
3. Кабацька О. В. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичних університетах: історія, теорія, практика : монографія. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2020. 382 с.
4. Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: монографія / Омельченко С. О. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 352 с. – Бібліогр: с. 322-351.
5. Чешенко О. Школи сприяння здоров'ю : метод. поради / О. Чешенко // Завуч. — 2006.— № 31. — С. 8-13.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Єжова О. О. Школи здоров'я у країнах Східної Європи: теорія і практика : монографія / О. О. Єжова, А. А. Беседіна, Т. І. Бережна ; за заг. ред. О. О. Єжової. – Суми : Сумський державний університет, 2016. – 288 с. **Режим доступу:** <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/44580/1/monogr2016.pdf>
2. Нова українська школа. **Режим доступу:** <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
3. Офіційний сайт МОЗ України. **Режим доступу:** <https://moz.gov.ua>
4. Офіційний сайт МОН України. **Режим доступу:** <https://mon.gov.ua>